№ 68: КАРТОГРАФІЯ

Тема номера: Картографія

РЕДАКЦІЯ VERBUM

26 ЛЮТОГО 2020

Шановні читачі! Чи пам’ятаєте ви з дитинства ігри-ходилки? Кубик, кольорові фішки для гравців і паперове поле зі звивистою дорогою, на якій траплялися як халепи, здатні повернути вас на кілька кроків назад, так і радісні пригоди, що давали змогу перескочити вперед. Щось страшенно привабливе було в перегонах на цьому шляху і в самому його зображенні, яке обіцяло пригоди, перешкоди й підтримку, пропонуючи нехай дуже приблизний, але все-таки образ світу.

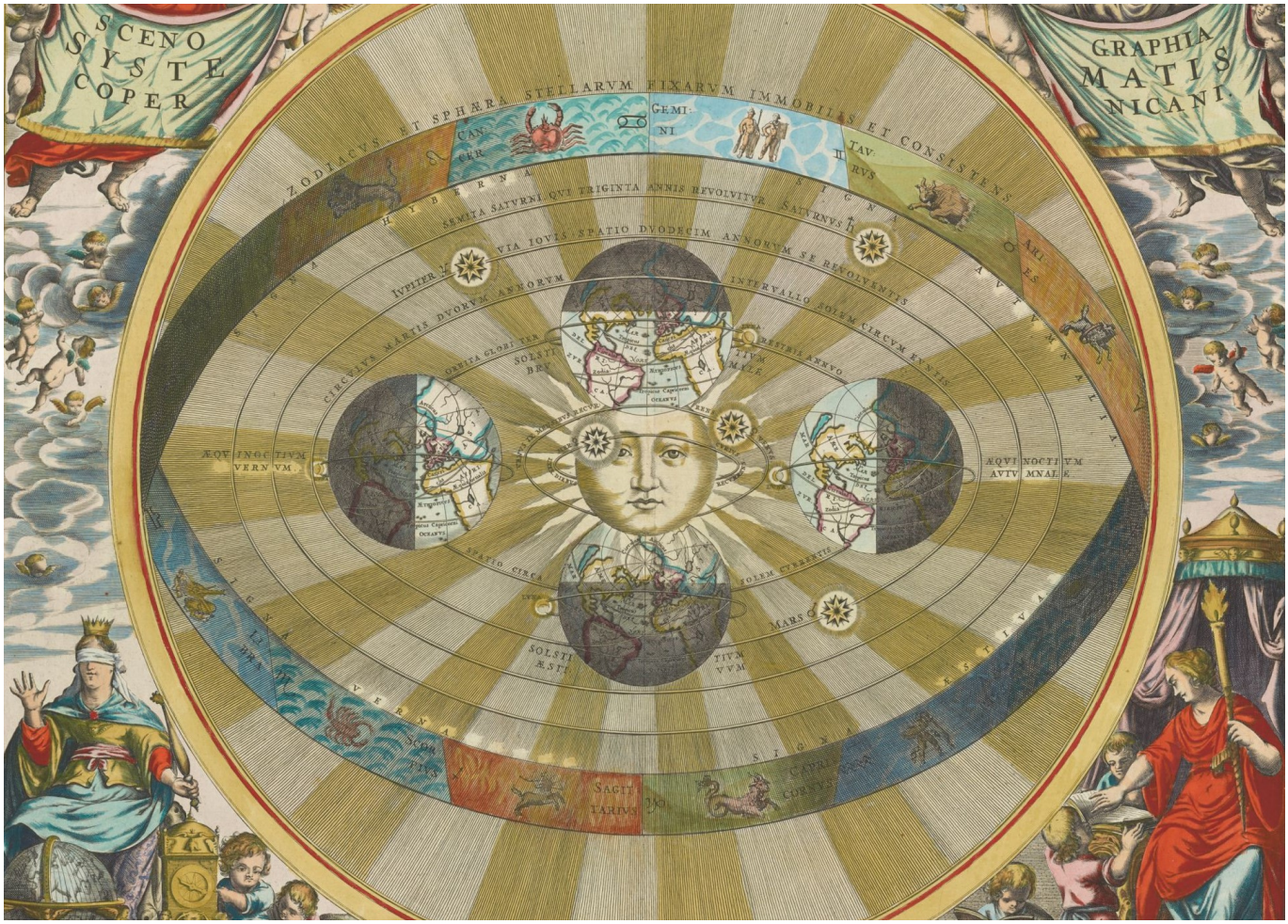

Ілюстрація з «Атласу небес, або Гармонії макрокосму» Андреаса Целларія, 1660 рік

У дитячому захопленні виткими дорогами немає нічого дивного. Іще за багато тисяч років до винайдення письма люди зображали на стінах печер, каменях і кістках плани земних місцевостей і схеми нічних небес, і хочеться вірити, що робили вони це не тільки з практичної потреби орієнтуватись у просторі, а й із простого захвату від того, як збудований світ. Згодом розвинена й удосконалена картографія виявилася хорошим способом упорядковувати не тільки території, а й життя загалом, і наш час знає найрізноманітніші алегоричні мапи: серйозні філософські, пов'язані з людським буттям; зворушливі романтичні, на яких зображено буквально тернисті дороги до коханого серця, схованого за високими горами й широкими полонинами; чи жартівливі побутові, як-от карта сніданку, створена 1953 року, з нагоди коронації Єлизавети II. За допомогою мап ми можемо осмислити реальність і надати їй форми, і цей випуск «Вербуму» присвячений такому осягненню.

Соломія Щур пропонує замислитися про пошук орієнтирів, людське прагнення впорядкувати все довкола (а потім ні на йоту не відходити від звичної системи) і небезпечні прірви, у які легко потрапити, хоча вони й зображені на карті. «Створюючи мапу, ми пізнаємо дорогі серцю місця або відкриваємо далекі й незвідані вершини. Використовуючи карту місцевості, бачимо як на долоні всю територію й починаємо над нею панувати – у сенсі мисленнєвому. Та коли земля йде з-під ніг, ми втрачаємо контроль».

Антон Герасименко пише про мапи, у яких утілився спосіб світосприйняття середньовічної людини. Сьогодні вони можуть здатися вкрай незвичними, бо мета їхня полягала не в точному відтворенні простору, а в якнайповнішому схопленні ідеї світу. До буквальної функції карт – зобразити ландшафти й населені пункти, накреслити шляхи, вказати напрям – у середні віки неодмінно долучалася ще й метафорична. Як дитячі ігри-ходилки, вони розповідали про сенси, принади й небезпеки світу, в незвіданих куточках якого можуть жити леви і дракони.

Павло Зінченко розповідає про рідкісні переселення Святого Престолу та значно частіші вимушені переїзди пап, які, утім, і в Салерно чи Флоренції не припиняли бути римськими. Щоб краще зрозуміти, що означає для Католицької Церкви фіксована локація її серця на мапі, він пропонує уявний експеримент: що сталося б, якби Рим зник із лиця землі в XIII столітті? А в XXI? Можливо, Святий Престол регулярно переїздив би; а може, новим осідком для папи стало б місце, яке змінило б наше сприйняття на структуру дочасного світу, перевернувши й перецентрувавши його мапу.

Оксана Довгополова говорить про мапування пам'яті, у якому час і простір єднаються в одному інструменті для осмислення історії й ідентичності. «Наш простір розмічений маркерами

минулого, які вводять історію в сьогодення, говорять про тяглість існування спільноти. Реальна карта простору, у якому ми живемо, зберігає пам’ять про те, чого вже нема». Кожна людина, усвідомлює вона це чи ні, носить у собі мапу світу, складену з досвідів, відчуттів і прагнень; спілкуючись із іншими, варто пам’ятати, що їхні мапи можуть разюче відрізнятися від наших – але що порозуміння можливе, бо внутрішня картографічна робота ніколи не припиняється.

РЕДАКЦІЯ VERBUM 26 ЛЮТОГО 2020

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**